СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 124. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 31-го травня 1938. No. 124. Jersey City, N. J., Tuesday, May 31, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЧЕРВОНІ БАНДИТИ ВСЮДИ ВЖИВАЮТЬ БОМБ

РІО ДЕ ЖАНЕЙРО (Бразилія). — Бразилійський „Український Хлібороб" з 20 квітня ц. р. приносить з Арґентини таку новинку: „Минулої пятниці, в год. 8:30 рано, до приміщення друкарні „Українського Слова" ввійшли два нєвідомі осібняки і почали умовлятися про ціну якихось афішів, що їм треба було видрукувати. Оглянувши друкарню та замовивши афіші, вони вийшли, заявляючи управителеві друкарні, що за годину прийдуть і принесуть текст афішів. Притім один з них залишив на бюрку своє пальто, ніби забув. Червоні ґої дуже зручно перевели свою каїнову роботу. За кілька хвилин до друкарні прийшли голова „Просвіти", п. Кузьмич, і скарбник для полагодження грошевих рахунків з управителем. У хвилі, коли всі три засіли при бюрку, ціла будова затряслася від страшного вибуху. Управителя друкарні, який сидів найдальше від полишеного пальта, відкинуло набік. А голову „Просвіти" і скарбника тяжко поранило. Бюрка рознесло на тріски, розбило кілька машин і шафу. Вибух зірвав половину дверей, вивалив частину стіни та вбив припадково переходячого вулицею чоловіка. Перелякані робітники і редактор „У. С." дали жертвам першу поміч та прикликали амбулянс, що відвіз їх на клініку. Поліція шукає тих двох злочинців, що навмисно залишили пальто, а в нім завинену бомбу".

ПОВСТАНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ОКРУЖЕНИЙ.

МЕКСИКО СИТІ. — Внаслідок несподіваного наскоку мексиканської реґулярної армії окружено повстанського ґенерала Седіля і правдоподібно в короткім часі він опиниться в руках уряду. Седільо пробував утікати літаком, але по 12 милях літак зіпсувався й осів. В ті околиці чимскорше вислано військові відділи.

АРЕШТУВАЛИ ЧОТИРЬОХ НА КОРАБЛІ „БРЕМЕН".

НЮ ЙОРК. — На приказ прокуратора Гардія арештовано чотири особи з залоґи німецького корабля „Бремен", що на днях прибув до нюйорського порту. Арештували їх у звязку з широко закроєною шпигунською аферою в користь Німеччини. На арештованих наложено великий залог, але з огляду на те, що вони його не могли зложити, їх посаджено в тюрму.

ХЛОПЦЯ КАРОЛЯ УВІЛЬНИЛИ.

НЮ ЙОРК. — Розправа за вбиття вагітної дівчини, якого доконав її любчик, 16-літній хлопець Кароль, закінчилася. Хлопця увільнили на основі „умової незрівноважености" і тепер піддали його під обсервацію лікарів. Як відомо, Кароль враз зо своєю дівчиною порішили виконати самогубство, але, застріливши її, Кароль не мав уже сили вбити себе.

ОСУДЖУЮТЬ АВТОМОБІЛЕВИХ МАҐНАТІВ.

САВТ БЕНД (Індіяна). — Велика лава присяглих суддів рішила, що три великі автомобілеві компанії, а це Дженерал Моторс, Форда і Крайслера, поламали протимонопольний закон Шермана і при помочі силування завели серед продавців авт монополь на свої продукти.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК В АКРОНІ.

АКРОН (Огайо). — Страйк у фабриці ґумових опон Ґудіра розгорівся. Між поліцією і страйкуючими прийшло до сутичок, у яких було коло 80 осіб ранених. Характеристичне те, що в тому страйку співпрацюють юнії К.П.О. й А.Ф.П. та взаємно себе піддержують. Цей факт викликує поважне враження на заряд компаній і він шукає основ до полагоди.

ДЖЕРЗІСИТСЬКА ПОЛІЦІЯ ДЕПОРТУВАЛА О'КОНЕЛЯ.

ДЖЕРЗІ СИТІ. — Джерзіситська поліція силою викинула з міста конґресмена О'Конеля, який приїхав сюди, щоби без дозволу виголосити промову, звернену проти місцевого посадника Гейґа. В хвилі, як він хотів зачинати промову, два цивільні поліцаї приступили й, узявши його „попід руки" змусили всісти на підземну залізницю, що веде до Ню Йорку. О'Конель цілий час з того сміявся й не тратив доброго настрою.

ЗМІНЯЮТЬ ФІЛЬМУ НА ВОЙОВНИЧУ.

ГОЛІВУД.—Фільмова компанія „Парамавнт" під напором міністерства заграничних справ і війни змінила фільму „Люди з крилами", яку отсе закінчує продукувати, з пацифістичної на войовничу. В тій фільмі були вискази, які пропаґували за всяку ціну мир і гостро осуджували війну. Проти цього виступив американський уряд, який видно вважає злом пропаґування такого крайнього пацифізму.

ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ.

Бувший командант Січових Стрільців, полковник Української Армії, голова Проводу Орґанізації Українських Націоналістів, убитий у Ротердамі.

ЄПИСКОП КОЦИЛОВСЬКИЙ ХВОРИЙ.

Зо шпиталю у Львові перевезено до Відня перемиського єпископа Йосафата Коциловського, що піддався перед кількома тижнями тяжкій операції. Стан здоровля погіршився і прийдеться правдоподібно у Відні переводити нову операцію.

БАГАТО ДІВЧАТ ШУКАЮТЬ ПРАЦІ.

Пані Марґарет Дейвидсон, яка завідує бюром посередництва дівочої праці в Ню Йорку, сказала, що цього року пять разів більше дівчат приходять до її бюра за працею, ніж минулого року.

ТРЕТЯ ПАРТІЯ НЕ МАЄ СИЛИ.

Американський інститут публичної опінії в Ню Йорку подає до відома, що третя політична партія, звана „поступовою" і створена двома братами Ла Фолетами, не має покищо великої популярности. На цілу Америку вона приблизно має три міліони прихильників. Та проте вона може багато пошкодити Демократичній Партії, бо саме значна більшість її прихильників походить з демократичних рядів.

НАЙВИЩЕ ПОЛОЖЕНИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ МАЙДАН ЕВРОПИ.

Цими днями передали до вжитку новий майдан літаків у С. Моріц у Швайцарії. Цей майдан є на висоті 1,720 м. над поземом моря, отже є найвище положеним летунським майданом Европи.

ПОКЛИКУЮТЬ КАПІТАНА КОРАБЛЯ „БРЕМЕН" НА ДОПИТИ.

Нюйорська поліція покликала на допити капітана німецького корабля „Бремен". На цім кораблі втік пару тижнів тому з Америки лікар Ґрібль, що був замішаний у шпигунські афери. Він не мав пашпорту, як утікав. Тепер питають капітана, чому він його перевіз. Капітан відповів, що Ґрібль їхав „зайцем".

УДЕРЖАННЯ ПЯТЕРНЯТ КОШТУЄ МІСЯЧНО 2,205 ДОЛЯРІВ.

Удержання онтерійських пятернят Діон у Календер коштує $2,205 місячно або $26,460 річно, як показується з недавно виданого звіту. Наведена вище сума на удержання пятернят є $5,000 більша як відсотки від їхнього маєтку, що знаходиться в банках.

ЖИДІВСЬКА ҐІМНАЗІЯ В ЧОРТКОВІ.

Жидівське Т-во вселюдних і середніх шкіл у Чорткові веде жидівську коедукаційну ґімназію. Цього року є там дві кляси з 84 дітьми. Ґімназія є з польською викладовою мовою, а еврейською мовою та з іншими юдаїстичними предметами як обовязковими.

БЕЗБОЖНИКАМ НЕ ВЕЗЕ.

„Комсомольская Правда" пише, що цього року годі було орґанізувати протирелігійну пропаґанду зприводу Великодня. Орґанізація безбожників майже розпалася. Наприклад, в Україні, де було ще недавно 2 і пів міліона безбожників, нема тепер ні одної активної безбожницької ячейки.

НІМЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІЗМ ВГЛОЧУЄ КОМУНІЗМ.

З бувшої Австрії вислали 2,000 робітників, бувших комуністів, до Німеччини, щоби приглянулися, як там живуть робітники. Нац.-соціялісти переконані, що, приглянувшися до Німеччини, комуністи стануть нац.-соціялістами. І справді: частина згаданих робітників уже вернулася до Відня й привитала на стації своїх товаришів окликом „Гайль Гітлер".

ДАЛЬШІ ВІСТІ ПРО ВБИВСТВО ПОЛК. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

З огляду на те, що американські ґазети ще до суботи, себто до 28. травня 1938. не згадали за смерть покійного Евгена Коновальця, розіслано телеґрами до ріжних міст в Европі в справі цього вбивства. Одержано з тих ріжних джерел одні й ті самі відомости, з яких виразно виходить, що полк. Коновальця вбили аґенти московської чрезвичайки. Американське радіо передавало тільки вістку про експльозію в Ротердамі з додатком, що ніхто не стратив життя. Американські ґазети подали досі про ту експльозію дуже баламутні відомости, бо за кожним разом писали щось інше.

ЩО ПИСАВ „НЮ ЙОРК ТАЙМС" ПРО ЕКСПЛЬОЗІЮ В РОТЕРДАМІ.

РОТЕРДАМ (Голяндія). — Дня 23. травня: Вибухла бомба, яку ніс із собою один з прохожих. Бомба вбила того, що її ніс. Згинули також дві особи, що в той час переходили вулицею попр особу, що мала ту бомбу. Кажуть, що та бомба була призначена для Гайнца Тібена, німця, якого недавно судили в Німеччині за шпигунство, а потім пустили на волю. Він прибув до Ротердаму. І був близько того місця, де вибухла бомба. Але він не зазнав ніякого ушкодження.

РОТЕРДАМ 24. травня: Справа експльозії, яка мала місце в самій середині міста, далі оповита тайною. Між пошарпаною одіжжю знайдено на місці експльозії пашпорт, який правдоподібно був виданий у Чехословаччині, а виставлений на імя Новакса (чи Новача? — Ред. „Свободи"). Та мабуть пашпорт був підроблений. Особа, яка назвала себе Новаксом, так записала себе в готелі, що знаходиться близько сцени вибуху бомби. По вибусі, кілька годин пізніше, прилетів літаком з Праги один чоловік і питав за Новаксом у готелі. Його арештовано. Та він відмовився подати поліції інформації щодо того, чому він прибув до Ротердаму. Як також не хотів виявити свого справжнього імени. Поліція вважає ті дві людини членами тайної, нечеської орґанізації, які прибули до Ротердаму, щоб тут набути вибухові матеріяли.

РОТЕРДАМ 26. травня: Поважна ротердамська ґазета, яка ніколи не подає непровірених інформацій, стверджує, що є познаки, що в експльозію замішані совєтські аґенти. Це та експльозія, що спричинила смерть Новакса. Той самий часопис подає далі, що Новакс був правдоподібно провідником українських націоналістів.

НЕ ДАЮТЬ ПИСАТИ ПРО РОБІТНИЧІ СПРАВИ.

ЛЬВІВ. — „Гомін Краю", інформаційно-суспільний двотижневик для працюючих мас (Львів, Чацького ч. 6) вийшов (ч. 12) з цілою білою першою сторінкою. Можна догадуватися, що сконфіскована стаття обговорювала розвязування українських робітничих товариств. На дальших сторінках часопису подано історію праці тих робітничих товариств, які польська влада розвязала.

НА ЗАКАРПАТТІ ТЕЖ КОНФІСКУЮТЬ.

УЖГОРОД. — І на Закарпатті тяжко тепер побачити якесь число української ґазети, що не світилоб білими плямами. В ч. 18 „Свободи" бачимо білі плями навіть у статті, в якій редактор хвалить „справедливість президента визвольника, Масарика". Сконфісковане те місце, в якому редакція хотіла обговорити шкідливу денаціоналізаційну політику шкільного реферату, яким керує чеська партія, що тероризує тих учителів і освітників, котрі хотілиб вести українську культурну роботу. Сконфісковано в іншім місці цілу другу статтю в такий спосіб, що навіть не можна знати, про що в ній була мова.

ЩО ЗАЯВИЛО УНДО.

ЛЬВІВ. — Українська преса подала декларацію центрального комітету УНДО, в якій обговорено теперішнє положення українського народу в Польщі. Цю декларацію до половини сконфісковано. Внесено протест і ту конфіскату знесено. А тимсамим видрукувано сконфісковані місця декларації, в яких УНДО вичисляє подрібно ті ділянки українського життя, на які пішов в останніх часах найбільший польський наступ. У декларації УНДО стверджує, що „нормалізація" не принесла українському народові позитивних наслідків, а тільки довела до того, що тепер „українське громадянство стоїть перед фактом бойової мобілізації та наступу польського громадянства проти українського національного життя".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

У ЧЕРЗІ...

Гинуть. Одні за одними. Передше гинули в бойових рядах від куль і шрапнелів та баґнетів. Потім гинули (і далі гинуть) на Рідній Землі з рук московської чрезвичайки, чи на польських шибеницях. А далі взявся ворог винищувати і ті провідні сили, що опинилися поза Рідним Краєм. Ось таким чином погиб 25. травня 1926 року на вулиці Парижу Симон Петлюра. А тепер надійшла трівожна вістка з Ротердаму, що тими самими руками московського ката 24. травня 1938 року позбавлено життя полковника Евгена Коновальця, голову Проводу Орґанізації Українських Націоналістів.

Совєти вбили. Але чи це тільки їх злочин? Ні. Польща тут винувата у рівній мірі. Бо вона переслідує український націоналістичний рух не тільки на українських землях під Польщею, але й слідкує за поодинокими націоналістичними діячами, що живуть у чужих краях. І там їх переслідує. І там нацьковує на них чужі держави і вимагає від них відмовляти українським націоналістам місця побуту й захисту. Тому важне для нас головно те, що нова Велика Жертва впала з рук наших національних ворогів. Впала з боку тих, що бояться українського націоналістичного руху, який виховує наш нарід у безкомпромісовім дусі революційної боротьби з окупантами.

Вістка про траґічну подію у Ротердамі потрясе цілим українським народом. Цеж бачимо наглядно, що вороги завзялися знищити ввесь наш визвольний рух, а в боротьбі проти українського націоналізму — всі вони йдуть разом. Наступаючи на українську національну рушійну силу, нищать вони не тільки український культурний і економічний доробок, але винищують також нашу провідну верству, де вона не булаб і яку не проявлялаб працю. Отсе фізичне нищення звернене в першу черґу проти тих, що визнають тільки один визвольний шлях: бойовий і революційний.

Отой ворожий наступ проти українського бойового націоналізму відбувається сьогодні на всіх українських землях. І досягає навіть тих українців, що служать українській визвольній справі за границями Рідного Краю. Та й те не є для нас ніякою новиною. Бо вистарчить нагадати хочаб українську політичну іміґрацію по нещасливім бою під Полтавою, щоби пізнати, що Совєти продовжають тільки скритовбивчу політику московських царів, що висилали в Европу своїх шпигунів у цілі намови українських провідників-самостійників до повороту й угоди з Москвою, або вбивства тих, що не хотіли йти на цю пропозицію і далі обороняли самостійність України і для цеї справи у світі працювали.

Впала велика жертва. І впаде ще багато інших. Це нам усім треба знати і з тим погодитись, як із чимсь зовсім природнім. І то в такім розумінні, що кожна така жертва зближає нас до здійснення тої Ідеї, за яку та жертва падає.

В КАТІВНЯХ ҐПУ

Віденський **„Дойчер Телеґраф"** з 13. травня б. р. приніс під таким заголовком статтю А. Фалкенгорста, яка подає декілька інтересних подробиць про тортури, при допомозі яких сіпаки з московського ҐПУ намагаються при допитах добувати від своїх жертв потрібні їм зізнання. Автор зазначує, що суддями при ҐПУ є скрізь жиди, і то найординарнішої та найнебезпечнішої породи, іноді справжні садисти або просто кримінальні злочинці найтяжчого калібру. А далі пише таке:

„Методи вимушування зізнань є психічного або фізичного роду. Особливож метода психічної тортури є в руках зручного слідчого судді повна всяких можливостей. Бо вже ось проста погроза негайного заарештування свояків вязня та запроторення їх на так довго, поки обвинувачений не признається до всіх, закидуваних йому злочинів, вінчається здебільшого повним успіхом. А щодо метод фізичних, то тут старий трик чекістів, а саме прикладання револьверу до грудей обвинуваченого, робить своє враження хіба ще тільки на осібняків зо слабими нервами, або на недосвідних новиків. Затеж — наскільки це лишилося без бажаного успіху — допитувач стріляє раз або два рази в жертву, але очевидно так обережно, щоб її не поцілити, причім даний суддя послугується окремими патронами. Колиж одначе й такі затрівожуючі стріли не помагають нічого, тоді починаються допитні тортури.

„По менших, провінціяльних містах, ці тортури є трохи простіші; сказатиб, домашнього характеру. Беруть, наприклад, цебриками воду і ллють її на голову обвинуваченого так довго, аж поки він, стративши тяму, не покине противитися. А в зимі роблять так, що виводять „непокірного" підсудного на подвіря тюрми, вішають його на мурі або на стовпі, здебільша зовсім роздягненого, і починають його поливати водно водою, яка миттю на тілі тортурованого замерзає. Ця тортура, звана **„ледовим масажем"**, така дошкульна, що не видержує її майже ніхто. Та проте і тут помагають собі большевицькі допитувачі ще й тим, що бють катованого прикладами крісів або револьверів.

„У ряді таких тортур розріжняється легкі, середні й тяжкі. До легких належить, наприклад, тортура **припікання голого тіла** підсудного горіючим циґаром або такоюж папіроскою, причім тортурований є „під вогнем" щонайменше десять хвилин безперервно. Сюди належить теж **тортура спраги**, яка полягає в тому, що обвинуваченому дають як харч дуже солону юшку з риби, причім йому цілими днями не вільно взяти до рота ні кроплі води, а відносно налогових курців — тортура примусу не курити. До тортур же середнього ступня причисляють запроторення в маленькій келії, званій **„собачою будою"**, яка є зовсім темна і така вузька, що підсудний не може в ній ні випростуватися, ні покластися. І таксамо причисляється сюди запроторення в такі холодні келії, що вода тут у чайниках замерзає, і запроторений мусить набратися вбивчого ревматизму.

„А далі тортури тяжкі.

„Вони є звязані з т. зв. технічними келіями. Це передовсім **„келії світляні"**. Тут стеля повна таких великих та сильних електричних ламп, що мається враження, начеб їх яскраве світло пронизувало вщерть мозок. Від цього почувається страшний біль голови й очей. Цей біль доводить тортурованого до божевілля навіть і тоді, коли він кинеться на землю і геть затулить очі. А **„безповітряні келії"** це такі, що з них випомповують усе повітря. Скоро тільки вязень, нічого не прочуваючи, ввійде сюди, то помпові пристрої зараз пускають у рух, внаслідок чого запроторений упродовж кількох хвилин паде додолу без тями. Бо тоді людина почувається достоту так, як риба, викинена раптом з води на сушу. Позатим є ще **„гарячі" келії,** де стіни і долівка вкриті тепловими рурами, і де температура досягає 50 ступнів Реоміра, отже саме доволі, щоб виснажити і найупертішу людину.

„Щождо — раніш так дуже часто практикованого! — **сповидного розстрілу,** то він сьогодні вже перестарілий і, як кажеться, надто багато забирає часу. Це ще лише тільки по заглухлих провінціях дозволяє собі вищий слідчий суддя, або навіть і уповажнений ҐПУ, на такий жарт, якщо він саме гарно настроєний і не багацько в нього роботи, що одначе трапляється рідко, особливож тепер, де масові арешти на порядку дня. І тому тут слідчий суддя мусить уважати на те, щоб якнайскорше договоритися з обвинуваченим „до кінця", тобто, щоб дана жертва опинилась обо в **„пивниці смерти"** — в місці оконечного страчення — або засуджена на 10—25 років примусових робіт. Бо цеж головне завдання кожного допитного орґану. Отак чим більше число таких обвинувачених, що він їх може післати на смерть, тим і кращі в нього вигляди на повищення ранґи та відзначення, через що ті слідчі та взагалі всі судді ҐПУ це справжні кати російського народу, наскільки основують їх існування дослівно на крові невинних людей!

„Бо щоб видержати всі оті, розмальовані отут нами муки, а проте протоколу — значить власного засуду смерти! — не підписати, до цього треба залізного здоровля, сильних як сталь нервів та змоґи незломного відпору. А тут вам у дійсності є так, що більшість допитуваних підписує вже під враженням першого „психічного натиску" все, чого від нього домагається допитуючий суддя.

„Правда, через те ввесь процес упрощується помітно й арештованого лишають згодом у спокою. Руйнуючі нерви нічні допити кінчаються, і розкаяних вязнів переводять з окремої келії у спільні камери, що вже про себе є неабиякою полекшею. Значить, справа полагаджена, і вязням лишається ще тільки дожидати оконечного присуду зо сторони суддів, яких вони не бачать ніколи. Готові формулярі з відповідними заввагами слідчого судді й з „протоколом зізнання" обвинуваченого предкладають т. зв. **„тройці"** (комісії, зложеній з трьох чекістів), а в важних випадках колеґії ҐПУ, і тут дані судді тільки підписують ті формулярі, тобто безконечну чергу присудів на смерть, або засуди на 25-літню тюрму. Тільки дуже важні політичні вязні лишаються і після того, як признались до вини, далі в їх окремих келіях, і таксамо засуджені на смертх, яких на розстріл виводять зправила вночі. Ті келії, називані **„домовинними келіями"**, або просто **„домовинами"**, це невеличкі, півтемні цюпки, довгі два метри й півтора метра широкі, отже такі, що в них і стояти не так то легко. Справді — домовини!

„Колиж із якихнебудь причин відносно того чи іншого вязня не можна примінити ніякого з засобів „фізичного натиску", тоді піддають його **„особлившій психічній обрібці"**, підчас якої є зправила приявний один з вищих суддів допитного трибуналу. Іноді трапляється теж, що в такій „обрібці" бере участь і шеф усього відділу, в якого товаристві є мовчазний чоловік у цивільнім одязі — **гіпнотизер.** Завданням цього типа є спонукувати людей зо слабими нервами до зізнань, яких саме треба. Отак при допитах ҐПУ в Москві бере участь як гіпнотизер дебелий, чорнобородий вірменин, якого поява робить на обвинувачених здебільша несамовите, демонічне враження".

З німецької мови переклав
д-р Остап Грицай.

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕНЬ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Йде ще дальше про участь українців у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 р. Цю участь ріжно собі толкують наші громадяни. Із розбіжних думок всетаки на одному майже всі годяться, а це, що найважнішою точкою програми повинен бути мистецько - культурний виступ у масовій формації. Всі інші пропозиції, хочби і які важні, мусять, покищо, уступити на друге місце.

Дивним збігом обставин такого погляду є теж і урядовці Світової Вистави в Ню Йорку. Про це мали нагоду переконатися представники Українсько - Американського Виставового Товариства на конференції в бюрах Світової Вистави в Ню Йорку у вівторок, 17-го травня б. р. Урядовці переконані, що українці можуть осягнути правдивий „попис", коли запродукують українську пісню, народню ношу й танці масовим виступом в **Українсько - Американському Дні.** Щойно коли цей день випаде величаво, українці могтимуть приготовлятися до якогось іншого виступу.

Після такої розмови представники Українсько - Американського Виставового Товариства внесли до дирекції Світової Вистави письмо з загальним начерком задуманого українського виступу і з проханням визначити **неділю, 18-го червня 1939 р.,** на Українсько - Американський День. Дня 24-го травня дістав голова нашого товариства відповідь, у якій сказано, що справді для українців зарезервований день 18-го червня 1939 р. і він буде оголошений як „Українсько - Американський День". Начерк української програми признає дирекція вистави за дуже інтересний, надіється, що незабаром буде предложена програма дня в подробицях і уряд Світової Вистави буде змагати до того, щоб це українське свято стало „визначною подією" („автстендінґ івент").

У розмові з урядовцями Світової Вистави довідались українські представники, що **українці це єдина недержавна нація, якій признають такий день, як день української еміграції в Америці.** Той день буде наперед зазначений в урядовім альманаху Світової Вистави, буде розголошуваний у пресі самим урядом Світової Вистави і, коли буде вже викінчена ціла програма Світової Вистави, про нього будуть сповіщати урядові комунікати в пресі, на радіо та при інших нагодах.

Уряд Світової Вистави переконаний, що українці виступлять із масовим народнім хором у силі 500 голосів, у такому теж числі виступлять українські танцюристи, а українське населення Злучених Держав прибуде десятками тисяч на цей Українсько - Американський День.

Значить, українці в Америці мають уже одну точку програми на Світовій Виставі, до котрої повинні приготовлятися безпроволочно. Нема багато часу до гаяння, коли зважити, що підготова хорів і танцюристів вимагає не лише збірної науки, але і „шліфування" та вишколення поодиноких гуртів, і навіть одиниць. Тут треба співпраці в першу чергу тих громад, що положені ближче Ню Йорку, бо ті громади дадуть людей: молодь і старших, із котрих рекрутуються співаки й танцюристи.

Та самозрозуміле, що ті, що дають свій час, талант і працю, не можуть покрити ще й усіх коштів, із такою працею злучених. Ось тому Українсько - Американське Виставове Товариство приневолене відкликатися до всього українсько - американського загалу по допомогу в грошах. Ця допомога потрібна вже сьогодні, бо треба доручити нашим артистам працю для орґанізації й підготови нашого елементу таки зараз!

Хто вже готовий із жертвами, хай їх негайно висилає на руки касієра, п. Миколи Мурашка; а хто ще не готовий, хай роздумує над тим, якби то якнайскоріше таку жертву дати.

Покажім у цьому ділі таку справність і готовість, як цього вимагає наш національний інтерес.

Д-р С. Демидчук.

Любов це життя жінки, та епізод у житті чоловіка. **(Жан Павль).**

Великі спогади це брати великих надій. **(Анунціо).**

Багато невдач грозить і дошкулює, та ніяка так дуже, як лиха жінка. **(Еврипід).**

Щастя це ніщо інше, лише поріг нещастя. **(Юрій Еберс).**

Ґрація Деледа.

НА ПОЛОНИНІ

(1)

Кошара дядька Наненду Фену була біля Треснураґів, себто яких дві години від Нуоро, у гарній „танці" (пасовище, окружене муром). Трава була там зелена аж до червня. Що два-три дні приходила сюди жінка або дочка, гарна Манзеля, пішки з Нуоро, щоб один день натішитися сонцем і принести харчі старому пастухові.

Із обома жінками йшов звичайно наймолодший синок, з гарним, розумним личком. Він не йшов, а їхав на конику. Звали його Тіліпірке. Як хлопець виріс, батько вже не приходив до Нуоро. Хлопець їздив сюди й туди, привозив харчі, а відвозив молоко й сир до міста. Самособою, на конику. Коли міщок був не дуже тяжкий, то Тіліпірке брав іще добру вязанку ріща, або бодай кілька вязанок ялівця або материнки.

Що два-три дні, або бодай раз на тиждень приходила до кошари також дядина Вентура, або гарна Манзеля, щоб відвідати дядька Наненду. Тоді брали вони з собою шитво або білля, яке прали в потічку, що перепливав через пасовище. Недавно Вентура перекопала навіть шматок землі, засадила бараболями, а довкола обсадила бобом і помідорами.

Часом жінки й заночували, бо відколи Вентура розвела тут городництво, дуже привязалася до нього. Манзеля сердилася, сварилася з мамою, що тепер уже нічого не робить вдома. Та мати не зважала на доччине говорення і пересиджувала в свому городці. Раз навіть дочка відгрожувалася, що все в городі повириває. Тоді мати розповіла це другому пастухові, Преду Кесі, що з дядьком Наненду пас вівці та ночував у тій самій колибі. Просила його, щоб мав на оці Манзелю.

— Чому не скажете того вашому чоловікові? — спитався Преду Кеса.

— Ба, він робить усе, що діти хочуть. Як побачить, що Манзеля вириває мій город, буде сміятися з того.

— Добре, то я вважатиму. А як побачу, що маю робити?

— Про мене й вибити, коли Наненду не бачитиме.

*

Одного ранку в травні їхали Бустіянеду й Манзеля весело у полонину. Себто їхав лише Бустіянеду на свому конику, бо він не був настільки чемний, щоб відступити сестрі коня. Та Манзеля ішла скорше ніж коник. Вона моглаб пішки перейти всю Сардинію.

Дорога йшла левадами, обоє діти весело гуторили та сміялися. Манзеля здіймила черевики й панчохи й тішилася, коли босими ногами ступала по росистій траві. Колиж колючки й бодяки кололи її, то кляла. А гарна була вона, коли сердилася. Зрештою була побожна, ходила пильно до церкви. На шиї мала медалик, який батько приніс їй з Риму, тоді, як його покликали були на свідка у великому сардинському процесі. Дав йому був цей медалик священик, якого він узяв за папу.

Манзеля мала вісімнацять літ. Бустіянеду все говорив їй, що вона недобра дівчина і тепер вони також почали суперечку. Манзеля виломила березову галузку та вдарила коня. Кінь сполошився і під гнав. Та Бустіянеду держався добре на коні, зупинив його і сказав до сестри: „Ти таки недобра дівчина!"

Манзеля підняла камінь і саме хотіла кинути в брата, як із кущів вийшов якийсь чоловік і крикнув: — Ов, Манзеле, ти вже знову тут у горах?"

То був Преду Кеса. Він також вийшов із Нуоро та вже якої пів години йшов за обома.

— Так, — відповіла Манзеля. — Ти вже давно не бачив мене.

— О так, від позавчора!

Пішли разом далі. Бустіянеду їхав попереду, підспівуючи сардинську пісеньку. Манзеля нарікала перед Преду на збитки брата. Та пастух майже не чув, що вона говорила. Він споглядав на гори в задумі. Бо Преду залюбився був у дівчині до божевілля, а відколи дядина Вентура сказала йому, щоб уважав на дівчину, не мав уже спокою. Куди не йшов, чи в день чи в ночі, бачив лише гарненьку Манзелю. Роздумував добре і рішився просити, щоб дали йому дівчину за жінку. Абож то він не був гарний, крепкий юнак, добрий пастух, мав свої вівці та кусник полонини, тому спокійно міг завести власне господарство. Дівчина, щоправда, була ще дуже молода й дитиняча, та це нічого. Можна було підіждати ще кілька літ. Найважніше було здобути її серце.

Колиж тепер Преду йшов так сам із дівчиною, роздумував, як би то сказати їй це. Та серце так дуже билося йому, що не міг промовити ні словечка.

А чейже мусів відважитися заговорити, бо в далечі видно вже було хату. Сонце вже підійшло було високо та пекло. Преду чув, як кров у його жилах кипіла, як лице палало йому.

А Манзеля стягнула хустину аж на очі й ішла рівнодушно побіч нього. Преду мало не їв її очима, хотів обняти її і цілувати.

— Манзеля, — сказав він нарешті та пристанув у тіні горбка, спозад якого не видно було хати. — Манце, я мушу щось тобі сказати!

А що він увесь час мовчав, дівчина глянула на нього зчудовано й також пристанула.

Преду поблід із схвилювання, а Манзеля спиталася з острахом:

— Що з тобою?

— Слухай, — почав він. — Чи ти кохаєш кого?

— Ні... та що тобі може залежати на тому? — спиталася зо сміхом Манзеля.

Вона зараз здогадалася, куди зміряв Преду, й сміялася та сміялася. Щось таке їй і на думку не прийшло.

Він дав їй висміятися, потім сказав уже сміливіше: — Я знаю одного юнака, що тебе кохає і рад би оженитися з тобою... Коли ти хочеш, Манзеле...

— То певно ти, правда? — спиталася вона щиро, похнюпила очі та вдарила його з жарту березовою галузкою, яку все ще мала в руці.

Преду здрігнувся, його чорні очі заіскрилися: Ах, так, отже Манзеля кохає його? Так! бо інакше не поступилаб так. І після стільки туги та жаху його серце почувалося таке щасливе, що він наче втратив притомність.

Та нараз він скрикнув так голосно, що крик пронісся горами. Щож це сталося?

Із великої радости Преду хотів обняти Манзелю — та дівчина не хотіла й ударила його сильно галузкою по лиці й поцілила його в око.

Лице закровавилося, око боліло так страшно, що колиб хто інший, як Манзеля, зробив був бе це йому, він побіг би в хату по рушницю або ніж. Та що він міг зробити їй? Без словечка зігнувся над поточком і обмив собі лице із крови.

Манзеля дріжала із жаху. Їй здавалося, що допустилася злочину. Насамперед хотіла втікати. Колиж побачила, що Преду навіть не пожалівся, приступила до нього та стала виправдуватися. — Дай, хай подивлюся, — сказала вона. Ах, що я зробила, що я зробила!

Преду відвернувся від дівчини без словечка. Коли Манзеля із розпуки стала ломити руки, прибіг Бустіянеду та спитався, що сталося.

— Нічого, — відповів Преду — я впав і скалічив собі око.

Він пішов із хлопцем до хати.

Манзеля пішла за ними. Вже не сміялася. Ах, вона бачила, як із його очей текли сльози, з добрих очей Преду Кеси!

* * *

Тепер сталося щось дивне. Від того дня Преду ходив такий нахмарений, як дядько Наненду. Не заходив уже до Нуоро, не говорив, не співав і не сміявся.

І не мріяв уже. У теплі, зоряні червневі ночі, коли в повітрі було чути запах сіна, не бачив уже Преду Манзелі перед собою. Колиж на сонці паслися вівці, то їх дзвіночки пригадували лише йому сумні спогади минулих сподівань.

Коли дівчина приходила на полонину, він навіть не глянув на неї. Могла вона собі сплюндрувати ввесь город дядини Вентури, він і не торкнув би її. Часом, як тільки побачив, що виринає темна хустина й червоний корсет дівчини, втікав у ліс, наче бандит...

А Манзеля всеж таки була така ввічлива для нього. Звала його кумом Предом і що дня допитувалася про нього Бустіянеда. Приходила ще частіше на полонину, всім цікавилася. Коли Преду робив сир, помагала йому розпікати каміння, яким квасили молоко, щоби бодай так пригадати йому цю пригоду з березовою галузкою. Та він мовчав. Вона говорила, він не відповідав і не глянув навіть на неї.

(Кінець буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

АМЕРИКА ЙДЕ ДО ВІЙНИ.

Під таким заголовком вийшла недавно англійською мовою книжка американського вченого, Чарлза Келена Тенсила, про те, як це сталося, що Злучені Держави вмішалися до війни, і то по стороні аліянтів, проти Німеччини й Австрії.

Питання ці могли би видатися питаннями чисто науковими, що можуть цікавити хіба вчених, але не звичайну людину, яка, як цікавиться історією, то хіба як практичною наукою, що, наприклад, може показати, які помилки можна в політиці зробити ще раз, і як їх вминати.

Тимчасом і самий заголовок і цілий том книжки й усі критичні уваги вчених і ґазетярів, що про цю книжку писали, саме підносять те, що ця книжка може дати багато до думання саме про зовсім практичні питання Америки в майбутності, а передовсім: чи йде Америка до нової світової війни.

ЯК ПИШЕТЬСЯ ІСТОРІЮ.

Усетаки книжка Тенсила це передовсім історія, себто праця про минувшину. Цікаво бачити, що мусить прочитати історик, який хоче написати таку історичну працю, навіть хоч він пише про події, котрих він самий немовби був свідком.

Згадує автор, що він переглянув архіви німецького міністерства заграничних справ, архіви німецької адміралії — з одного боку, і величезні архіви ріжних американських і анґлійських установ — з другого. Про розміри цеї праці свідчить, наприклад, те, що він переглянув 4,000 листів, зібраних комітетом сенатора Ная, а крім цього невидані листування міністрів Ленсинґа, Брайена, полковника Гавза, Рута й інших.

Це неначе ілюстрація звичайного в нас погляду, що для написання історії вчений не потребує нічого читати; мовляв, бере машину до писання й пише. З голови. Як до написання статті або книжки чоловік потребує інших книжок, — говорив свого часу один демаґоґ, — то, видно, він не вміє писати.

ЯКБИ ТАК ТОГО НЕ БУЛО, ЩО БУЛО.

У своїй праці старається Тенсил доказати, що якби президент Вилсон послухав був свого міністра Брайена й робив якусь рішучу акцію за удержання миру; якби він був, наприклад, запротестував проти приїзду узброєних англійських торговельних кораблів до американських портів та остеріг американських громадян не їздити кораблями воюючих сторін, то не було би й Лузитанії й не булоб Америки в світовій війні.

Каже Тенсил: „Не потребувалаб Америка робити величезних жертв з років 1917—1919".

З цього вислову й інших видно, що Тенсил уважає вступлення Америки до світової війни помилкою та зайвою жертвою.

У шкільних підручниках для публичних шкіл в Америці часто ще й досі покутує зовсім інша думка про американську участь у світовій війні: там звичайно представляється, що Америка пішла до війни не через помилку, але для здійснення високих ідей, та що жертви, витрачені на війну, гарно оплатилися.

ТРИ ГЕРОЇ.

Вину за цю велику помилку Тенсил складає на плечі президента Вилсона, котрий, не зважаючи на велитенську владу в своїх руках і не дивлячися на бажання вдержати мир, дався керувати людям, що пхали його до війни.

До війни завели Вилсона передовсім Ленсинґ, голова його кабінету, та його головний дорадник, полковник Гавз. Тенсил представляє, що Ленсинґ допоміг загнати Америку у війну своїми правничими нотами, в котрих він заняв таке становище, що президентові Злучених Держав не лишалося по затопленні Лузитанії ніщо інше, як виповідати війну. Полковник Гавз, ця „потуга за престолом" за президентури Вилсона, це, на думку Тенсила, один з тих смішних всезнайків, які все знають, на всьому розуміється, в усьому дають людям поради, а які властиво нічого не знають і все інших людей у халепи заганяють.

Нічого казати, що й портрети цих трьох великих людей американської війни в Европі відмінні від звичайних портретів цих людей у шкільних підручниках. Звісно, як історик виходить із заложення, що для розбудження патріотичного духа треба представляти навіть дрібних людей, що наробили іншим людям і народам багато лиха, великими героями, то великими героями вони будуть їх малювати.

З УКРАЇНСЬКОГО ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЧА В КЛІВЛЕНДІ.

У Клівленді, Огайо, відбулося в Українськім Народнім Домі в неділю, 22. травня, протестаційне віче проти переслідування українців Польщею, Росією й іншими окупантами. На образку, що його подала ґазета „Клівленд Прес" 23. травня, представлені бесідники віча: Г. Степаник, Бльондин, Попович і Сподар, та голова віча, адв. Омер Малицький.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Свято Матери.

Заходом двох відділів Союзу Українок Америки, а це т-ва У. А. Громадянок, від 41, і т-ва ім. Наталії Кобринської, від. 52, відсвятковано в нас 8 травня ц. р. Свято Матери. Свято відкрила предсідниця т-ва У. А. Громадянок, пані Головата, гарною промовою. З прикрістю вона мусіла ствердити, що українське громадянство в Філядельфії видно не дуже цінить ту істоту, яка дала йому життя, себто матери. Бо колиб цінило, то булоб явилось на тому святі в більшому числі.

Після цього відбулася театральна вистава, яку відіграли малі діти, від 5 років до 13. Реферат англійською мовою виголосила панна А. Білий. На закінчення пані Головата ще раз відізвалась палким словом до українських матерей та закликала їх виховувати своїх дітей в українському дусі. Також нагадувала молоді, що вона повинна шанувати своїх родичів. Притім вона вручила дарунок одній приявній у салі матері, найстаршій віком, П. Панасовській, яка, ставши вдовицею, працювала тяжко на своїх дітей і таки виховала їх на добрих українських громадян і українських патріотів.

Ціла програма того свята була гарна і приємна. Найбільше труду в приготовленні цеї програми положила пані Рудакевич, а також п. Петро Моклюк.

Після програми попрошено гостей у долішню салю до спільної вечері, коло якої послугували молоді дівчата. Пані О. Штогрин держала порядок підчас вечері і покликала до слова бесідниці. Серед них покликано одну від молоді, панну Сивуляк, котра висказала теплі слова на адресу українських матерей, за те, що вони виховували своїх дітей в українськім дусі і тим причинилися до того, що їх діти можуть далі працювати спільно зо своїми матерями при своїм народі. Після того дівчата з молодечого відділу припняли всім присутнім матерям гарні китиці квітів. Це дуже зворушило всіх, що роджені в Америці діти так гарно вміють пошанувати свою матір, а заразом нарід, з якого походять.

Далі забрала кінцеве слово пані Головата і сказала, що ті матері, які дочекались таких дітей, можуть радіти з цього. Та на українських землях є такі українські матері, які мали гарних синів, а ті сини пішли й віддали своє життя за свій нарід. А є багато таких матерей, яких сини караються по тюрмах. Добре булоб, якби тутешні матері спомянули тих скорбних матерей у Ріднім Краю і зложили для них якусь жертву, говорила бесідниця. Вслід за тим зложили по $1: Р. Карбівник, П. Струковський, В. Рутецька, М. Головата і Сивуляк; решта дрібними датками. Разом $10. Гроші вислано через Обєднання для матерей політичних вязнів.

А. Сивуляк.

БРУКЛИН, Н. Й.

Свято Матери.

Союз Українок, від. 21., відсвяткував 8. травня ц. р. Свято Матери, віддаючи українській матері таку глибоку пошану, на яку вона заслугує. Програма була коротенька але гарна. Вступне слово мала голова місцевого відділу, Анна Бодак. Вона сказала, що значить Свято Матери і чому ми повинні його святкувати. Отець совітник А. Лотович виголосив довшу гарну промову до матерей. По промові відбулася вистава під заголовком „Мама". Вистава випала дуже гарно. Головні ролі відіграли: Марія Лемішка, як мама, П. Свободян, як тато. Малі діти виконали також дуже добре свої ролі. Пізніше вони брали ще участь у декламаціях. Декламували: Ольга Сторожук, Володимир Ткач, Олена Возняковська, Василь Ґвязда, Петро Возняковський і Юлія Черник. Декламації і виставу підготував місцевий диригент п. Савицький. В дальшій програмі панна Олена Мудрик виголосила до матерей коротенький, але гарний реферат. Опісля п. Ю. Павчак виголосив гарну промову, в якій висказав признання матерям за таку численну участь у святі. За те скартав татів, що не прибули на те свято в більшому числі і не вшанували матери своєю присутністю. А так не повинно бути, говорив бесідник. Батьки повинні також брати численну участь у тому святі.

Предсідниця Анна Бодак подякувала присутнім за участь, а особливо подякувала українському молодечому клюбові і 53 відділові Союзу Українок, у якому є зорганізовані самі молоді дівчата. Ті молоді дівчата закупили чимало цвітів і зробили матерям приємну несподіванку: кожна мама дістала від них гарну цвітку.

Українські жінки не забули також і про тих матерей на рідних землях, що зуміли виховати українських героїв. Дня 15. травня ц. р. по Службі Божій у часі виходу з церкви Ксеня Дика і Марія Сидорко не пожаліли свого труду і зібрали від людей жертви для матерей Біласа і Данилишина. Зо збірки прийшло $11, які переслано через Обєднання на призначену ціль.

Націоналістка.

Як кому треба.

— Славко оповідав мені, що він застрілив шістьнацять качок на полюванні!

— А мені казав, що трицять дві!

— Ну, то видно, що тебе вважав два рази дурнішого від мене!

СУДДЯ.

Федеральний суддя Г. Чорч Форд, що веде розправу проти 66 вуглевих баронів і урядників, обвинувачених за насильні заходи проти юніонізації вуглевого промислу в полудневих стейтах. Розправа відбувається в місті Лондон, у стейті Кентокі.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Реагують на варварства Польщі — щедрими жертвами.

Отець Петро Понятишин, довголітній Адміністратор Української Греко-кат. Дієцезії, переслав до Обєднання $250 на допомогу товариству „Просвіта" у Львові. На ту суму зложилися такі жертви: о. Петро Понятишин $100, збірка підчас Великодня в укр. греко-кат. церкві св. Юрія в Ню Йорку $100, церква св. Юрія $50. Ось та жертва являється відповіддю на ті переслідування, яких зазнала „Просвіта" від польської влади.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З ювилейного бенкету д-рові Смитові на Рідну Школу.

Заходами групи особистих приятелів влаштовано тут у неділю, 15. травня, бенкет для відсвяткування 25-ліття професійної практики місцевого українського лікаря, д-ра Івана Смита.

Бенкет відбувся в салі Готелю Комодор. Прибуло на нього понад сто гостей, між ними батько й мати ювилята. Бенкет розпочав промовою адв. М. Пізнак, підносячи тоаст на честь ювилята й представляючи тостместера, адв. В. Цільника. Про професійні заслуги д-ра Смита говорив д-р Флемінг. Говорили теж: панна Беренз, посол С. Ярема, проф. Купчинський і інші, підносячи товариські й громадянські прикмети ювилята. Викликаний до промови, ювилят оповів, як це його батько, будучи іміґрантом з закарпатської України, дістав в Англії імя Смита і як цього імени родина стала вживати замісць родинного імени Жінчак, котрого англійці й американці не можуть вимовити.

Підчас вечері співали п. Шандровський і панна Базан.

Щоб зазначити активно своє зацікавлення гостей долею українського народу в рідним краю, на бенкеті пп. Я. Корнат і П. Стасюк занялися збіркою на народню ціль. Зібрано приватною дорогою 26 долярів, котрі віділсано до Обєднання з призначенням на Рідну Школу.

—o—

Сила реклями.

— Чи варт у вашому часописі поміщувати оголошення?

— Ви ще питаєте? Недавно один столяр оголосив, що пошукує хлопця, і на другий день його жінка породила близнюків.

ЧИ ТАМ БУДЕ ВЕСТИСЯ ВІЙНА?

Краєвид недалеко від села Ратен, у Німеччині, між Дрезденом і чехословацькою границею. Звісний зо своєї краси, цей краєвид стягає туристів з далеких країв. Він може стати легко сценою війни між Німеччиною й Чехословаччиною.

ДЕНЬ ПАМЯТИ

День Памяти чи Прикраси це свято, приняте багатьома стейтами з нагоди декорації гробів жовнірів, котрі поляглм у громадянській війні, незалежно від того, чи вони поховані на державних або на приватних цвинтарях. Це свято святкують 30-го травня кожнорічно в усіх стейтах з винятком Алабами, Флориди, Джорджії, Луїзіяни, Місісіпі, Норт Каролайни і Савт Каролайни. У тих стейтах гроби жовнірів окрашують квітами 10-го травня.

Це свято започатковано 1868 року, коли то ґенерал Джан А. Логан, тогочасний начальник команди головної армії републики, виданим розпорядком призначив день 30-го травня того року на святкування головної армії для окраси гробів своїх товаришів, „котрих тлінні останки спочивають на цвинтарях по цілім краю, майже у кожній місцевості". Цю дату вибрано тому, що того дня власне звільнено останнього охотника, що брав участь у громадянській війні.

Хоч не переведено державного закону відносно тої справи, то проте всі стейти приняли День Памяти за леґальне свято.

В полудневих стейтах принявся звичай між жінками відвідувати старі боевища і доглянути квіти, що виросли на землі, де впали жовніри, що воювали по стороні як Конфедерації, так і Юнії. Принявся теж звичай, щоб у День Памяти віддавати теж пошану американським жовнірам, котрі впали в бою в інших війнах, у котрих Злучені Держави брали участь. **ФЛІС.**

АВТОНОМІСТ.

Сенатор Джеймс Дж. Дейвис, що колись, будучи секретарем праці в кабінеті президента Гувера, казав поставити на аплікаціях за громадянські папери імя української національности, добився номінації Републиканської Партії на становище сенатора з Пенсилвенії. Каже, що він завдячує свою номінацію тому, що говорив усе за „гомруа", себто „автономію кожної громади та суспільну відповідальність кожної урядової одиниці".

ІСТОРИЧНІ ЗАМІТКИ ПРО ВИНОГРАД У ГАЛИЧИНІ

З історії Заліщик.

Вже в найдавніших часах у деяких околицях Галичини, особливо в місцях звернених на південь, управляли виноград. Маємо і записки. Зіморович в історії міста Львова каже, що ще 1432. р. львівські міщани спровадили були винну лозу з Молдавії та защепили її по горбах попід Високий Замок. Віддти розмножилися численні виноградники також в околиці Львова. Український історик у Хроніці міста Львова каже (у звязку з повищим твердженням Зіморовича): „Я переконався, що виноград далеко скорше розвели в околицях Львова. Вже в документах, писаних перед роком 1432., сказано, що за Краківською Брамою були виноградники. Напевно від винної лози повстали назви деяких місцевостей, як от село Виноград, головнож Винники. Є навіть переказ, що руські князі з винниць в околицях Львова побирали по сто бочок вина".

За часів, як Галичина знайшлася під польською владою, тяжко було плекати виноград у Львові з великою користю. Винну лозу садили поза мурами Львова, тому вона була наражена на часті шкоди та знищення підчас ворожих нападів. Бували випадки, що й самі львовяни для власної успішнішої оборони нищили передміські виногради. В історії Львова згадано, що в 1655. році при облозі міста гетьманом Богданом Хмельницьким, тодішній бурмістр приказав передміські доми валити й палити, а овочеві сади та виноградники, розсаджені по горбах, повитинати й понищити. Мабуть відтоді перестали в Галичині плекати винну лозу на більші розміри, а щойно за наших часів в останніх роках почали садити виноград, головнож у Заліщиках і Заліщиччині. Заліщики це осередок т. зв. теплого Поділля. Підсоння тут майже південе, а доші перепадають рідко. Тут у широкій Дністровій долині, серед яруг і круч, найбільше є соняшних днів. Гарне підсоння сприяє не лише плеканню винограду, а й моредів, кавунів, мельонів. Ба тут росте навіть (хоч покищо дико) середземноморський миґдал і інші південно-европейські рослини. Стрічаємо тут і звіринний світ, який в інших околицях трапляється рідше. Вже з кінцем лютого появляються в хащах і дубровах ріжні весняні цвіти.

Заліщики мають 10,000 мешканців, із того аж 8,000 жидів, більше як 1,000 українців, решта поляки й ін.

Заліщики в першій половині 16. століття не були навіть більшим селом. В 1750. році Заліщики були все ще малим селом на молдавськім шляху і щойно почали розбудовуватися. Від 1766. року Заліщики звуться вже містом. У 1769. підчас нападу турків Заліщики зникли майже з лиця землі. І дальші роки не були щасливі для Заліщик: навіщували їх пошесті, пожежі.

За часів австрійського цісаря Йосифа II. місто починає поволеньки підноситися, та в половині 19. століття знову навістили його пожежі. Господарські відносини погіршилися, місто підупадало. Пізніше завдяки торговлі морелями стало підноситися.

Сьогодні Заліщики й околиця та сусідній борщівський повіт і ін. мають під управою винної лози більше як 150 гектарів землі. Винниць є більше як 500. В згаданих околицях є ще більше як 2,000 гектарів землі, що надається для плекання винограду.

Збір винограду відбувається в серпні та в вересні. Фабрикувати вино тяжче, бо польська влада накладає такі високі податки на фабрикантів вина, що не оплачується; за границі можна дістати дешевше вино. В 1937. році на одну фабрику наложив польський податковий уряд такий високий податок, що фабрика воліла вилити вино у Дністер.

ТАРЗАН ПІД ВОГНЕМ. (5)

У веселому настрою малий гурт із львом запустився в нетри. Дик і Док жадібно ловили кожне слово Тарзана. Вони хотіли відразу пізнати кожну таємницю нетрів. Та пан нетрів здержливо відповідав їм на їх запити. Та й нащо було розказувати словами про нетри, коли вони простягались перед ними в своїй дійсній красі?

Вони разураз запускались у вузенькі стежки, протоптані звіриною. Замісць розказувати про красу нетрів, Тарзан почав привчати їх, як давати собі в нетрах раду, як уникати звірів, як ловити добичу. Хлопці слухали цього пильно й уявляли собі, що небавом станут гідними товаришами Тарзана. Док потрапив навіть уже вбити антильопу.

По двох тижнях такої безжурної мандрівки наші подорожні натрапили на слід якоїсь людської оселі. Тарзан запримітив наперед людські сліди, а далі віднайшов стежки. Ті стежки завели їх під якесь дикунське село. Як звичайно, воно було огороджене частоколом. „Ходім і подивімся, що за люди живуть у тому селі", промовив спокійно.

„А може вони віднесуться до нас погано?" — запитався Дик. „Я їх цілком не боюся, та всетаки може це які простаки", додав він скоро. „А може це людоїди?" — завважив з острахом Док. „Можливо", відповів спокійно Тарзан. „Та найкраще переконаємося, хто вони такі, коли зайдемо до села і їх випитаємося". Хлопцям душа залетіла в п'яти.